

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	پیشگفتار
	بخش اول: مقدمه تفسیر سیاسی قرآن کریم در اندیشه امام خمینی (ره)
۳	فصل اول: مبانی قرآن‌شناختی
۳	عظمت قرآن کریم
۵	مقاصد قرآن کریم
۸	جامعیت قرآن کریم
۹	محتوای قرآن کریم
۱۰	فهم قرآن
۱۳	حجاب فهم قرآن
۱۳	حجاب خودبینی
۱۴	حجاب عقاید باطله
۱۵	حجاب انسداد تفسیر
۱۷	حجاب معاصی
۱۷	حجاب حب دنیا
۱۹	تفسیر قرآن
۲۲	تفسیر به رأی قرآن
۲۴	فصل دوم: قرآن و سیاست
۲۴	اسلام، دین سیاست
۳۱	مهوریت سیاسی قرآن کریم
۳۲	قرآن و مردم
۳۳	در پناه قرآن
۳۵	حمایت مردم
۳۸	تبلیغ قرآن
۳۹	قرآن و انقلاب
۴۲	منطق انبیا
۴۳	اراده تغییر آن‌سویی
۴۴	قیام برای خدا
۴۷	قرآن و حکومت

صفحه	عنوان
۶۰	فصل سوم: تفسیر سیاسی قرآن
۶۲	تفسیر قرآن با جامعه و سیاست
۶۷	عوامل الثقات به تفسیر سیاسی
۶۷	استاد عرفان
۶۹	انسان شرعی
۷۰	حجیت ظواهر
۷۳	نظریه تفسیری امام خمینی (ره)
	بخش دوم: شرح تفسیر سیاسی امام خمینی (ره)
۷۴	سوره بقره
۸۴	سوره آل عمران
۹۸	سوره نساء
۱۰۶	سوره مائده
۱۲۳	سوره انعام
۱۲۴	سوره اعراف
۱۲۶	سوره انفال
۱۲۹	سوره توبه
۱۳۵	سوره یونس
۱۳۶	سوره هود
۱۴۰	سوره یوسف
۱۴۱	سوره زمر
۱۴۴	سوره ابراهیم
۱۴۶	سوره نحل
۱۴۸	سوره اسرا
۱۴۸	سوره کهف
۱۵۰	سوره انبیا
۱۵۱	سوره حج
۱۵۲	سوره نور
۱۵۵	سوره فرقان
۱۵۶	سوره قصص
۱۵۸	سوره روم
۱۶۰	سوره احزاب
۱۶۰	سوره سبأ
۱۶۳	سوره محمد
۱۶۵	فهرست منابع

پیشگفتار

نگارنده سال‌های متعددی در اندیشه مطالعه آراء تفسیری امام خمینی (ره) در قلمرو سیاست بود تا اینکه کار موظفی در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، فرصت چنین مطالعه‌ای را دست داد. در سال‌های اخیر در میان صاحب‌نظران و پژوهشگران قرآنی و مطالعات سیاسی، توجه جدی به اندیشه‌های تفسیری امام خمینی (ره) پدید آمده و از این رهگذر آثار ارزشمندی تألیف شده است؛ از جمله می‌توان به کتاب فاضل ارجمند دکتر نجف لک‌زایی با عنوان *مستندات قرآنی فلسفه سیاسی امام خمینی* اشاره کرد. درباره افکار قرآنی امام خمینی (ره)، مؤسسه عالی امام خمینی با همکاری مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره) (دفتر قم) همایشی با عنوان «اندیشه‌های قرآنی امام خمینی (ره)» برگزار کرده است. مجموعه مقالات منتشر شده این همایش (۱۳۸۸) کمک بسزایی در فهم آراء قرآنی امام خمینی دارد. اثر دیگری که در این زمینه نگارش شده با عنوان *اندیشه و آراء تفسیری امام خمینی (ره)*، اثر دکتر محمدتقی ایاری بیدگلی است. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره) مجموعه مطالب قرآنی امام خمینی (ره)، اعم از آثار مکتوب و شفاهی، را در یک مجلد حجیم با عنوان *تفسیر و شواهد قرآنی در آثار امام خمینی (ره)* (۱۳۸۲) گردآوری کرده است. این کتاب برای پژوهشگران خواهان مطالعه اندیشه‌های قرآنی امام خمینی (ره) بسیار ارزشمند و منبع اصلی نگارنده در پدید آوردن کتاب حاضر است. همچنین مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، مجموعه آراء تفسیری ایشان را در پنج مجلد با مقدمه، تحقیق و تعلیق حجت الاسلام سیدمحمدعلی ایازی، زیر نظر آیت الله محمدهادی معرفت منتشر کرده است. مجلد اول این مجموعه، مقدمه مستوفایی از محقق محترم کتاب است. همچنین می‌توان به مجموعه تبیان دفتر سیزدهم با عنوان «قرآن کتاب هدایت» اشاره کرد که مجموعه آراء امام خمینی (ره) درباره قرآن کریم است.

عمده تلاش نگارنده در پدید آمدن کتاب حاضر، تمرکز بر آراء و اندیشه‌های تفسیری امام خمینی (ره) در قلمرو سیاست است. از این‌رو، از پرداختن به اندیشه‌های تفسیری امام راحل در دیگر حوزه‌های مطالعاتی و نیز از پرداختن به آراء تفسیری دیگر مفسران پرهیز شده است. این تحقیق مشتمل بر دو بخش است:

بخش اول مقدمه‌ای بر تفسیر سیاسی امام خمینی (ره) از قرآن کریم است و از سه فصل مبانی قرآن‌شناختی، قرآن و سیاست و تفسیر سیاسی قرآن تشکیل شده است. در هر یک از این سه فصل تلاش شده است ابعاد معرفتی امام (ره) درباره آن موضوع روشن شود.

بخش دوم شرحی بر تفسیر سیاسی امام خمینی (ره) است. در انتخاب مطالب این بخش برای نگارش شرح خود، سعی شده هر آیه‌ای که به نحوی حامل تفسیر سیاسی امام خمینی (ره) بوده است مد نظر باشد، یعنی بیشترین آیاتی که امام (ره) درباره آن‌ها پاره‌ای مباحث سیاسی و اجتماعی را طرح کرده. انتخاب نموده، سپس به شرح فرمایشات ایشان پرداخته‌ام. گاه امام (ره) درباره یک آیه شریفه چند مطلب سیاسی و اجتماعی را تکرار فرموده است، لذا پس از جمع مباحث تکراری، در نظامی منطقی به توضیح آن‌ها پرداختم. البته در شناسایی آیات سیاسی معیار و ملاک مشخصی در نظر نبوده، بلکه براساس فرمایشات امام (ره) و شناخت نگارنده از مفاهیم و اندیشه سیاسی، انتخاب شده است؛ در نتیجه تعداد ۷۱ آیه شریفه از ۲۵ سوره در این پژوهش بیان شده و ممکن است از دیدگاه دیگر محققان آیات بیشتری مورد بحث قرار گیرد، لیکن تصور می‌کنم، شناسایی این تعداد از آیات که می‌توان گفت تفسیر سیاسی امام خمینی (ره) را به خود مشغول کرده است، برای فهم اندیشه سیاسی - قرآنی ایشان کافی باشد.

اما درباره وجه نوآورانه بودن این تحقیق لازم است به این نکته اشاره کنم که برخی تصور می‌کنند لازم است برای تبیین اندیشه سیاسی امام خمینی (ره) مستنداتی از قرآن کریم ذکر کنند تا به این وسیله ریشه‌های قرآنی تفکر سیاسی امام (ره) را معلوم سازند، در حالی که وقتی امام با رجوع به آیات قرآن کریم آراء خود را بیان کرده و از افق همان آیات به تحلیل امر سیاسی پرداخته است، لزومی برای مستندسازی قرآنی نیست. به هر حال، نباید تحقیق پیش رو را از نوع پژوهش مستندسازی قرآنی تلقی کرد، بلکه هدف نگارنده یافتن آیاتی است که امام (ره) درباره آن آیات وارد تفسیر سیاسی شده است. به هر حال، امید است به فضل الهی این اثر، گامی مثبت در زمینه معرفی اندیشه‌های تفسیری امام خمینی (ره) در قلمرو سیاست بوده باشد.